

Daniel Defoe (między 1659 a 1662 w Londynie - zmarł 24 kwietnia 1731)

*Temu literatowi z Londynu
opis wyjątkowego wyczynu:
"Jak na bezludnej wyspie
przeżyć sam na sam z życiem" -
przyniósł podziw elity i gminu.*

Pewien literat z Londynu,
autor śmiałego wyczynu,
prześmiewczych wpisów,
drwiących z torysów.
Kwiaty miast baty od gminu!

(ebs)

Daniel Defoe, właściwie Daniel Foe, urodził się w 1660 roku. Data jego urodzin nie jest dokładnie znana, urodził się między 1659 a 1662 rokiem, stąd przyjmuje się 1660 [1]. Był synem Jamesa Foe, rzeźnika w dzielnicy Stoke Newington w Londynie. Do swego nazwiska dodał arystokratycznie brzmiące „De” i stosował je odtąd jako pseudonim literacki.

Był kupcem, szpiegiem i, jakbyśmy powiedzieli dziś, lobbystą. Ponadto pisarzem, dziennikarzem, autorem licznych broszur polemicznych. Uważany jest za prekursora anglojęzycznej powieści. Był niesłychanie wszechstronnym i pracowitym mistrzem pióra, stąd zostawił po sobie ogromne dzieło: ponad pięćset książek, broszur i czasopism na różne tematy (w tym polityka, przestępczość, religia, małżeństwo, psychologia i zjawiska nadprzyrodzone). Był także pionierem dziennikarstwa ekonomicznego.

Jego działalność polityczna zakończyła się aresztowaniem i przykuciem do pręgierza 31 lipca 1703. Główną przyczyną zatrzymania pisarza była broszura "The Shortest Way with Dissenters" ("Najlepszy sposób na odszczepieńców"), w której bezwzględnie wyszydził on wysokich urzędników kościelnych ze skrzydła torysów. Wydanie wiersza "Hymn to the Pillory" ("Hymn do pręgierza"), skłoniło jednakże lud do rzucania kwiatów w przykutego Defoe, zamiast zwyczajowych kamieni, nieczystości i innych przedmiotów, oraz do wznoszenia za niego toastów.

Po trzech dniach pręgierza trafił do więzienia Newgate. Robert Harley, 1. hrabia Oxford i Mortimer, uiścił kaucję za jego wypuszczenie w zamian za współpracę w charakterze agenta wywiadu. Defoe miał w założonym w 1704 czasopiśmie "A Review of the Affairs of France" propagować politykę Harleya jako ministra. Pismo działało bez przerwy do 1713. Gdy Harley stracił władzę w 1708, Defoe nadal pisał, wspierając jego następcę, Godolphina, a następnie ponownie Harleya i torysów w latach 1710 do 1713.

Po śmierci królowej Anny i związanym z tym upadkiem władzy torysów, Defoe kontynuował pracę wywiadowczą dla rządu wigów.

Jego słynna powieść, "Przypadki Robinsona Kruzoe" (1719), opowiada o rozbiciu statku na bezludnej wyspie i późniejszych przygodach rozbitka. Autor mógł oprzeć swe opowiadanie na prawdziwej historii Alexandra Selkirka.

Następną powieścią był "Kapitan Singleton" (1720), historia o zadziwiającej potędze miłości dwóch mężczyzn. Hans Turley, profesor literatury angielskiej z Uniwersytetu Connecticut, przedstawił w swej książce z 2001 ("Rum, Sodomy and the Lash: Piracy, Sexuality, and Masculine Identity") m.in. wizję relacji kwakra Williama z kapitanem Singletonem, które to uczucie odciąga tego ostatniego od morderczego życia pirata i obydwaj uroczyście ślubują

sobie wspólne życie jako para, w Londynie, przebrani za Greków, nie mówiąc publicznie po angielsku, a Singleton dla zachowania pozorów poślubia siostrę Williama.

W 1722 ukazał się - "A Journal of the Plague Year" ("Dziennik roku zarazy", tł. Jadwiga Dmochowska; książka ta funkcjonuje też pod tytułem "Dziennik roku dżumy"). Opowiada on o wielkiej zarazie dżumy jaka nawiedziła Londyn w 1665. Sucha, beznamiętna narracja, skontrastowana jest z bezmiarem tragedii rozgrywającej się codziennie na oczach piszącego. Zabieg ten, jak pisał Gustaw Herling-Grudziński, pozwolił na upodmiotowienie umierania rzesz ludzkich. Była inspiracją dla powstania "Innego świata". Jako na źródło inspiracji "Dziennikiem roku zarazy" powołuje się Albert Camus w "Dżumie" oraz H. G. Wells, pisząc "Wojnę światów".

Napisał też "Moll Flanders" (1722), hultajską opowieść w postaci pierwszoosobowej narracji, opisującą upadek i ostateczne odkupienie win samotnej kobiety w XVIII-wiecznej Wielkiej Brytanii. Na początku objawia się ona jako prostytutka, bigamistka i złodziejka, dopuszcza się zdrady małżeńskiej i kazirodztwa, jednak mimo to zyskuje sympatię czytelnika. Zarówno ta powieść, jak i "Roxana, the Fortunate Mistress" (1724), są przykładem pomysłowości autora w kreowaniu „z życia wziętych” bohaterów.

W 1724 ukazała się też książka o piratach ("A General History of the Robberies and Murders of the Most Notorious Pyrates") autorstwa niejakiego kapitana Charlesa Johnsona. Zachodzi podejrzenie, że był to pseudonim Defoe.

Zmarł 24 kwietnia 1731 w wieku ok. 70 lat, pochowany został w Bunhill Fields w Londynie.

<https://www.youtube.com/watch?v=EY-DI19GzAg>

Cytaty z Robinsona Kruzoa:

- *Jest bowiem w człowieku dziwna jakaś ciekawość i chęć badania rzeczy nieznanych.*
- *Rozum ludzi początkiem jest wszelkiej substancji.*